

Vannak-e szabályai a *vajon* előfordulásának a beszédben?

Gyuris Beáta

MTA Nyelvtudományi Intézet

A beszéd és ami mögötte van
2013. április 25.

Miért érdekesek a pragmatikai jelölők?

(1) *ám, aztán, bizony, csakugyan, egyáltalán, hát, hiszen, is, lám, majd, na, pedig, persze, szóval, talán, tehát, ugyan, ugyebár, vajon, valóban*

- A fenti listában szereplő (és a hozzájuk hasonló) *pragmatikai jelölők (diskurzupartikulák)* egymástól látszólag meglehetősen különböző kontextusokban előfordulhatnak.
- Ezért még a nyelvészek közül is sokan azt gondolják, hogy ezen pragmatikai jelölőknek sok, egymástól különböző jelentése van. Schirm (2011:70): „A rendelkezésünkre álló adatok tehát azt mutatják, hogy a 16. század első negyedében a *vajon* már képes volt különféle, egymástól eltérő funkciók kifejezésére.”

Schirm Anita 2011. A diskurzusjelölők funkciói: a *hát*, az *-e* és a *vajon* elemek története és szinkrón státusza alapján. Doktori dissz., SZTE, Szeged.

Miért érdekesek a pragmatikai jelölők?

- (1) *ám, aztán, bizony, csakugyan, egyáltalán, hát, hiszen, is, lám, majd, na, pedig, persze, szóval, talán, tehát, ugyan, ugyebár, vajon, valóban*
- A fenti listában szereplő (és a hozzájuk hasonló) *pragmatikai jelölők (diskurzuspantikulák)* egymástól látszólag meglehetősen különböző kontextusokban előfordulhatnak.
  - Ezért még a nyelvészek közül is sokan azt gondolják, hogy ezen pragmatikai jelölőknek sok, egymástól különböző jelentése van. Schirm (2011:70): „A rendelkezésünkre álló adatok tehát azt mutatják, hogy a 16. század első negyedében a *vajon* már képes volt különféle, egymástól eltérő funkciók kifejezésére.”

Schirm Anita 2011. A diskurzusjelölők funkciói: a *hát*, az *-e* és a *vajon* elemek története és szinkrón státusza alapján. Doktori dissz., SZTE, Szeged.

Miért érdekesek a pragmatikai jelölők?

- (1) *ám, aztán, bizony, csakugyan, egyáltalán, hát, hiszen, is, lám, majd, na, pedig, persze, szóval, talán, tehát, ugyan, ugyebár, vajon, valóban*
- A fenti listában szereplő (és a hozzájuk hasonló) *pragmatikai jelölők (diskurzupartikulák)* egymástól látszólag meglehetősen különböző kontextusokban előfordulhatnak.
  - Ezért még a nyelvészek közül is sokan azt gondolják, hogy ezen pragmatikai jelölőknek sok, egymástól különböző jelentése van. Schirm (2011:70): „A rendelkezésünkre álló adatok tehát azt mutatják, hogy a 16. század első negyedében a *vajon* már képes volt különféle, egymástól eltérő funkciók kifejezésére.”

Schirm Anita 2011. A diskurzusjelölők funkciói: a *hát*, az *-e* és a *vajon* elemek története és szinkrón státusza alapján. Doktori dissz., SZTE, Szeged.

Ha a pragmatikai jelölőknek számos (egymástól eltérő) jelentése lenne, nehezen lenne megmagyarázható, hogy a beszélők hogyan tanulják meg a sok különböző jelentést, és miért értenek egyet a legtöbbször azzal kapcsolatban, hogy egy adott pragmatikai jelölő megjelenhet-e egy adott kontextusban.

- A *vajon* példáján annak bemutatása, hogy egy pragmatikai jelölő látszólag sokféle jelentése visszavezethető egy alapjelentésre (és annak a kontextus különböző elemeivel való interakciójára),

és, ezzel összefüggésben,
- annak bemutatása, hogy a pragmatikai jelölők jelentéséről is lehet tesztelhető állításokat tenni, amelyek formalizált elméletek alapjaiként szolgálhatnak.

- A *vajon* példáján annak bemutatása, hogy egy pragmatikai jelölő látszólag sokféle jelentése visszavezethető egy alapjelentésre (és annak a kontextus különböző elemeivel való interakciójára),

és, ezzel összefüggésben,
- annak bemutatása, hogy a pragmatikai jelölők jelentéséről is lehet tesztelhető állításokat tenni, amelyek formalizált elméletek alapjaiként szolgálhatnak.

Vajon: formai tulajdonságok

Kenesei (1992: 691), Kálmán (2001: 98)

A *vajon* csak kérdő mondatokban található, így alkalmas a kérdő mondatok azonosítására is:

(2) *(Vajon) János (vajon) kivel találkozott (vajon) tegnap (vajon)?*

(3) *(*Vajon) nyisd (*vajon) ki (*vajon) az ablakot (*vajon)!*

(4) *(*Vajon) hogy megnőtt (*vajon) ez a gyerek (*vajon)!*

Kálmán L. (szerk.) 2001. Magyar leíró nyelvtan. Mondattan I. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

Kenesei I. 1992. Az alárendelt mondatok szerkezete. In: Kiefer Ferenc (szerk.) Strukturális magyar nyelvtan 1. Mondattan. Akadémiai Kiadó, Budapest, 529-713.

Ha a *vajon* megjelenése egy kérdő mondatban nem formai követelmény (nem arra szolgál, hogy egy mondatot a kérdő mondat formai jegyeivel ellássa), akkor csak az lehet a szerepe, hogy az egyébként is jólformált kérdő mondatok *jelentését* valamilyen módon *megváltoztassa*.

Mit ad a *vajon* a kérdő mondatok jelentéséhez? 1.

- Czuczor - Fogarasi (1874:745): „kérdő indulatszó, mely különösen kíváncsiságra, tudvágyra mutat”.
- Temesi (1961:261): „érdeklődő, kérdő szándékunkat nyomatékosítja” (*Vajjon merre futhattak?*)
- Ferenczy (1964:246): „a magában tűnődő ember kíváncsiságát fejezi ki” (*Vajon játszott volna?*)
- Péteri (2002:215-16): azt fejezi ki, hogy a beszélő valamelyik lehetséges választ preferálja, pl. hasonlóan a német *wohl*-hoz, eldöntendő kérdések esetén a várt válasz pozitív. (*De vajon az eget nézi-e?*)

Czuczor G. - Fogarasi J. 1874. A magyar nyelv szótára VI. Athenaeum, Bp.

Ferenczy G. 1964. Nyelvművelő levelek. Gondolat, Bp.

Péteri A. 2002. Abtönungspartikeln im deutsch-ungarischen Sprachvergleich. ELTE BTK, Bp.

Temesi M. 1961. A módosítószók. In: Tompa József (szerk.) A mai magyar nyelv rendszere. Leíró nyelvtan 1. Akadémiai Kiadó, Bp., 260-262

Mit ad a *vajon* a kérdő mondatok jelentéséhez? 1.

- Czuczor - Fogarasi (1874:745): „kérdő indulatszó, mely különösen kíváncsiságra, tudvágyra mutat”.
- Temesi (1961:261): „érdeklődő, kérdő szándékunkat nyomatékosítja” (*Vajjon merre futhattak?*)
- Ferenczy (1964:246): „a magában tűnődő ember kíváncsiságát fejezi ki” (*Vajon játszott volna?*)
- Péteri (2002:215-16): azt fejezi ki, hogy a beszélő valamelyik lehetséges választ preferálja, pl. hasonlóan a német *wohl*-hoz, eldöntendő kérdések esetén a várt válasz pozitív. (*De vajon az eget nézi-e?*)

Czuczor G. - Fogarasi J. 1874. A magyar nyelv szótára VI. Athenaeum, Bp.

Ferenczy G. 1964. Nyelvművelő levelek. Gondolat, Bp.

Péteri A. 2002. Abtönungspartikeln im deutsch-ungarischen Sprachvergleich. ELTE BTK, Bp.

Temesi M. 1961. A módosítószók. In: Tompa József (szerk.) A mai magyar nyelv rendszere. Leíró nyelvtan 1. Akadémiai Kiadó, Bp., 260-262

Mit ad a *vajon* a kérdő mondatok jelentéséhez? 1.

- Czuczor - Fogarasi (1874:745): „kérdő indulatszó, mely különösen kíváncsiságra, tudvágyra mutat”.
- Temesi (1961:261): „érdeklődő, kérdő szándékunkat nyomatékosítja” (*Vajjon merre futhattak?*)
- Ferenczy (1964:246): „a magában tűnődő ember kíváncsiságát fejezi ki” (*Vajon játszott volna?*)
- Péteri (2002:215-16): azt fejezi ki, hogy a beszélő valamelyik lehetséges választ preferálja, pl. hasonlóan a német *wohl*-hoz, eldöntendő kérdések esetén a várt válasz pozitív. (*De vajon az eget nézi-e?*)

Czuczor G. - Fogarasi J. 1874. A magyar nyelv szótára VI. Athenaeum, Bp.

Ferenczy G. 1964. Nyelvművelő levelek. Gondolat, Bp.

Péteri A. 2002. Abtönungspartikeln im deutsch-ungarischen Sprachvergleich. ELTE BTK, Bp.

Temesi M. 1961. A módosítószók. In: Tompa József (szerk.) A mai magyar nyelv rendszere. Leíró nyelvtan 1. Akadémiai Kiadó, Bp., 260-262

Mit ad a *vajon* a kérdő mondatok jelentéséhez? 1.

- Czuczor - Fogarasi (1874:745): „kérdő indulatszó, mely különösen kíváncsiságra, tudvágyra mutat”.
- Temesi (1961:261): „érdeklődő, kérdő szándékunkat nyomatékosítja” (*Vajjon merre futhattak?*)
- Ferenczy (1964:246): „a magában tűnődő ember kíváncsiságát fejezi ki” (*Vajon játszott volna?*)
- Péteri (2002:215-16): azt fejezi ki, hogy a beszélő valamelyik lehetséges választ preferálja, pl. hasonlóan a német *wohl*-hoz, eldöntendő kérdések esetén a várt válasz pozitív. (*De vajon az eget nézi-e?*)

Czuczor G. - Fogarasi J. 1874. A magyar nyelv szótára VI. Athenaeum, Bp.

Ferenczy G. 1964. Nyelvművelő levelek. Gondolat, Bp.

Péteri A. 2002. Abtönungspartikeln im deutsch-ungarischen Sprachvergleich. ELTE BTK, Bp.

Temesi M. 1961. A módosítószók. In: Tompa József (szerk.) A mai magyar nyelv rendszere. Leíró nyelvtan 1. Akadémiai Kiadó, Bp., 260-262

Mit ad a *vajon* a kérdő mondatok jelentéséhez? 2.

- Pólya (2006:126): „az eredetileg feleletet váró kérdő mondatba belépve a *vajon* a mondatot úgy változtatta meg, hogy az a beszélő kételyét, tűnődését továbbra is kifejezve nem várt feleletet”

(5) *Ky volna valyon az bekesegek angýala ky termezeth ellen nem sirna holoth az istennek fya termezeth ellen kent zenved*
(Winkler kódex)
- Schirm (2011:69): „a *vajon* nem igazi információt kér, használatával a kérdező azt jelzi, hogy épp a mondottak ellentétét gondolja, vagyis a *Vallyonsky ment volna o elolleh el* mondat a senki nem ment volna o elolleh el’ kijelentéssel egyenértékű.”

Pólya K. 2006. Észrevételek a *vajon* történetéhez, In: Büky L. - Forgács T. (szerk.), A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei

IV. JATE Press, Szeged, 125-31.

Mit ad a *vajon* a kérdő mondatok jelentéséhez? 2.

- Pólya (2006:126): „az eredetileg feleletet váró kérdő mondatba belépve a *vajon* a mondatot úgy változtatta meg, hogy az a beszélő kételyét, tűnődését továbbra is kifejezve nem várt feleletet”

(5) *Ky volna valyon az bekeseznek angýala ky termezeth ellen nem sirna holoth az istennek fya termezeth ellen kent zenved*
(Winkler kódex)
- Schirm (2011:69): „a *vajon* nem igazi információt kér, használatával a kérdező azt jelzi, hogy épp a mondottak ellentétét gondolja, vagyis a *Vallyonsky ment volna o elolleh el* mondat a senki nem ment volna o elolleh el’ kijelentéssel egyenértékű.”

Szakirodalmi összegzés: a *vajon* által kifejezett jelentés természete

- nyomatékos érdeklődés (Temesi 1961)
- tűnődés kifejezése, nem vár feleletet (Ferenczy 1964, Pólya 2006)
- tükrözi, hogy a beszélő az egyik lehetséges választ preferálja (Péteri 2002)
- retorikai kérdést fejez ki (azaz egy indirekt állítást tesz vele a beszélő*) (Schirm 2011)

*Az indirekt állítás alakja (Meibauer 1986):

- eldöntendő kérdés esetén: ellentétes polaritású állítás (*Van ennek értelme? ≈ Nincs ennek értelme.*)
- kiegészítendő kérdés esetén: negatív állítás (*Ki jár arra? ≈ Senki nem jár arra.*)

Szakirodalmi összegzés: a *vajon* által kifejezett jelentés természete

- nyomatékos érdeklődés (Temesi 1961)
- tűnődés kifejezése, nem vár feleletet (Ferenczy 1964, Pólya 2006)
- tükrözi, hogy a beszélő az egyik lehetséges választ preferálja (Péteri 2002)
- retorikai kérdést fejez ki (azaz egy indirekt állítást tesz vele a beszélő*) (Schirm 2011)

*Az indirekt állítás alakja (Meibauer 1986):

- eldöntendő kérdés esetén: ellentétes polaritású állítás (*Van ennek értelme?* $\approx$ *Nincs ennek értelme.*)
- kiegészítendő kérdés esetén: negatív állítás (*Ki jár arra?* $\approx$ *Senki nem jár arra.*)

A javaslatok tesztelése 1.

[Kontextus: **A** a Nyugati Pályaudvaron kérdezi az információs fülkében ülő alkalmazottat.]

(6) **A:** (*#Vajon*) *mikor megy a következő vonat Szegedre?*

[Kontextus: **A** rég nem látott barátjával beszélget az utcán.]

(7) **A:** (*#Vajon*) *hogy vagy?* / (*#Vajon*) *még mindig Debrecenben dolgozol?*

Következtetések:

- a *vajon* nem jelenhet meg a fenti mondatokban a fenti szituációkban, még akkor sem, ha a beszélőt különösen érdekli a válasz ($\leftrightarrow$ Temesi), vagy ha az egyik lehetséges választ határozottan várja ($\leftrightarrow$ Péteri)

A javaslatok tesztelése 1.

[Kontextus: **A** a Nyugati Pályaudvaron kérdezi az információs fülkében ülő alkalmazottat.]

(6) **A:** (*#Vajon*) *mikor megy a következő vonat Szegedre?*

[Kontextus: **A** rég nem látott barátjával beszélget az utcán.]

(7) **A:** (*#Vajon*) *hogyan vagy? / (#Vajon) még mindig Debrecenben dolgozol?*

Következtetések:

- a *vajon* nem jelenhet meg a fenti mondatokban a fenti szituációkban, még akkor sem, ha a beszélőt különösen érdekli a válasz (↔ Temesi), vagy ha az egyik lehetséges választ határozottan várja (↔ Péteri)

A javaslatok tesztelése 1.

[Kontextus: **A** a Nyugati Pályaudvaron kérdezi az információs fülkében ülő alkalmazottat.]

(6) **A:** (*#Vajon*) *mikor megy a következő vonat Szegedre?*

[Kontextus: **A** rég nem látott barátjával beszélget az utcán.]

(7) **A:** (*#Vajon*) *hogy vagy?* / (*#Vajon*) *még mindig Debrecenben dolgozol?*

Következtetések:

- a *vajon* nem jelenhet meg a fenti mondatokban a fenti szituációkban, még akkor sem, ha a beszélőt különösen érdekli a válasz ($\leftrightarrow$ Temesi), vagy ha az egyik lehetséges választ határozottan várja ($\leftrightarrow$ Péteri)

A javaslatok tesztelése 2.

(8) **A:** *Hallottál valamit mostanában Jánosról?*

B: *Sajnos nem.*

A: *#(Vajon) még mindig Debrecenben dolgozik?*

A fenti kontextusban a *vajon* jelenléte nemcsak, hogy lehetséges, hanem szükséges is.

(Lehetséges átfogalmazás: ***Csak az érdekelt volna, hogy még mindig Debrecenben dolgozik-e.***)

(8) **A:** *Hallottál valamit mostanában Jánosról?*

B: *Sajnos nem.*

A: *#(Vajon) még mindig Debrecenben dolgozik?*

A fenti kontextusban a *vajon* jelenléte nemcsak, hogy lehetséges, hanem szükséges is.

(Lehetséges átfogalmazás: ***Csak az érdekelt volna, hogy még mindig Debrecenben dolgozik-e.***)

Maynard 1995 elmélete a kérdő mondatok jelentéséről

Standard kérdő főmondatok jelentése két komponensből áll:

- 1 annak kifejezése, hogy a beszélő kíváncsi a válaszra (*doubt*)
- 2 a hallgató felszólítása a válasz megadására (*inquisition*)

A fenti komponensek Searle (1969:66) elméletében:

- 1 a kérdezés beszédaktusa előkészületi és őszinteségi feltételei
- 2 a kérdezés beszédaktusa őszinteségi és lényegi feltételei

Maynard, S. 1995. Interrogatives that seek no answers: Exploring the expressiveness of rhetorical interrogatives in Japanese. *Linguistics* 33: 501-30.

Searle, J. 1969. *Speech acts*. Cambridge University Press, Cambridge.

Maynard 1995 elmélete a kérdő mondatok jelentéséről

Standard kérdő főmondatok jelentése két komponensből áll:

- 1 annak kifejezése, hogy a beszélő kíváncsi a válaszra (*doubt*)
- 2 a hallgató felszólítása a válasz megadására (*inquisition*)

A fenti komponensek Searle (1969:66) elméletében:

- 1 a kérdezés beszédaktusa előkészületi és őszinteségi feltételei
- 2 a kérdezés beszédaktusa őszinteségi és lényegi feltételei

Maynard, S. 1995. Interrogatives that seek no answers: Exploring the expressiveness of rhetorical interrogatives in Japanese. *Linguistics* 33: 501-30.

Searle, J. 1969. *Speech acts*. Cambridge University Press, Cambridge.

- A *vajon*-t tartalmazó mondatok közös jellemzője az, hogy **hiányzik belőlük a hallgató felszólítása a válasz megadására.**
- Ez azt jelenti, hogy míg a *vajon*-t nem tartalmazó kérdő mondatok esetében a diskurzus befejezetlennek, lezáratlannak számít, ha a kérdő mondatot nem követi egy, a választ megfogalmazó kijelentő mondat, a *vajon*-t tartalmazó kérdő mondatok esetében nincs ilyen követelmény (a részletekért ld. Farkas - Bruce 2009-t).

Farkas, D. - K. Bruce 2009. On Reacting to Assertions and Polar Questions. *Journal of Semantics* 27:81-118.

A vajon és a retorikai kérdések 1.

- A következő mondat látszólag csak retorikai kérdést fejezhet ki.
- Ha a *vajon* nem arra szolgál, hogy ezt az olvasatot előhívja, akkor mi a szerepe?

(9) *Van-e vajon más választása Magyarországnak, mint az Unióhoz való csatlakozás?* (Magyar Nemzeti Szövegtár)
Szándékolt interpretáció: Magyarországnak nincs más választása...

A vajon és a retorikai kérdések 1.

- A következő mondat látszólag csak retorikai kérdést fejezhet ki.
- Ha a *vajon* nem arra szolgál, hogy ezt az olvasatot előhívja, akkor mi a szerepe?

(9) *Van-e vajon más választása Magyarországnak, mint az Unióhoz való csatlakozás?* (Magyar Nemzeti Szövegtár)
Szándékolt interpretáció: Magyarországnak nincs más választása...

A *vajon* és a retorikai kérdések 2.

Tekintsük az alábbi egyértelműen retorikai kérdést:

[Kontextus: **B**, aki **A** kollégája, rendszeresen adja neki az utasításokat.
A ezt megelégedi, és így szól hozzá:]

(10) *(#Vajon) Mióta vagy te a főnököm?*

Szándékolt interpretáció: Nem vagy a főnököm!

Tehát van olyan retorikai kérdés, amelyben a *vajon* nem fordulhat elő,
így a *vajon* nem lehet felelős a retorikai kérdés-olvasatért.

A *vajon* és a retorikai kérdések 2.

Tekintsük az alábbi egyértelműen retorikai kérdést:

[Kontextus: **B**, aki **A** kollégája, rendszeresen adja neki az utasításokat.
A ezt megelégedi, és így szól hozzá:]

(10) (*#Vajon*) *Mióta vagy te a főnököm?*

Szándékolt interpretáció: Nem vagy a főnököm!

Tehát van olyan retorikai kérdés, amelyben a *vajon* nem fordulhat elő, így a *vajon* nem lehet felelős a retorikaikérdés-olvasatért.

A *vajon* és a retorikai kérdések 3.

Hogyan magyarázható ekkor a (9) mondat interpretációja?

(9) *Van-e vajon más választása Magyarországnak, mint az Unióhoz való csatlakozás?* (MNSZ)

Javaslat: itt a retorikai kérdés-olvasat indirekt módon áll elő

- Beszélő kimond egy *vajon*-t tartalmazó M kérdő mondatot.
- Hallgató úgy gondolja, hogy az M-re az adott kontextusban adható válasz triviális, mind az ő, mind Beszélő számára.
- Hallgató úgy gondolja, hogy M kimondásával Beszélő csak eljátszotta, hogy érdekli a kérdésre adandó válasz, valójában az volt a célja, hogy ráirányítsa az ő figyelmét erre a válaszra.

Hogyan magyarázható ekkor a (9) mondat interpretációja?

(9) *Van-e vajon más választása Magyarországnak, mint az Unióhoz való csatlakozás?* (MNSZ)

Javaslat: itt a retorikai kérdés-olvasat indirekt módon áll elő

- Beszélő kimond egy *vajon*-t tartalmazó M kérdő mondatot.
- Hallgató úgy gondolja, hogy az M-re az adott kontextusban adható válasz triviális, mind az ő, mind Beszélő számára.
- Hallgató úgy gondolja, hogy M kimondásával Beszélő csak eljátszotta, hogy érdekli a kérdésre adandó válasz, valójában az volt a célja, hogy ráirányítsa az ő figyelmét erre a válaszra.

Hogyan magyarázható ekkor a (9) mondat interpretációja?

(9) *Van-e vajon más választása Magyarországnak, mint az Unióhoz való csatlakozás?* (MNSZ)

Javaslat: itt a retorikaikérdés-olvasat indirekt módon áll elő

- Beszélő kimond egy *vajon*-t tartalmazó M kérdő mondatot.
- Hallgató úgy gondolja, hogy az M-re az adott kontextusban adható válasz triviális, mind az ő, mind Beszélő számára.
- Hallgató úgy gondolja, hogy M kimondásával Beszélő csak eljátszotta, hogy érdekli a kérdésre adandó válasz, valójában az volt a célja, hogy ráirányítsa az ő figyelmét erre a válaszra.

Hogyan magyarázható ekkor a (9) mondat interpretációja?

(9) *Van-e vajon más választása Magyarországnak, mint az Unióhoz való csatlakozás?* (MNSZ)

Javaslat: itt a retorikaikérdés-olvasat indirekt módon áll elő

- Beszélő kimond egy *vajon*-t tartalmazó M kérdő mondatot.
- Hallgató úgy gondolja, hogy az M-re az adott kontextusban adható válasz triviális, mind az ő, mind Beszélő számára.
- Hallgató úgy gondolja, hogy M kimondásával Beszélő csak eljátszotta, hogy érdeklő a kérdésre adandó válasz, valójában az volt a célja, hogy ráirányítsa az ő figyelmét erre a válaszra.

Az alábbi *vajon*-os kérdő mondat nem retorikai kérdésként interpretálódik. A *vajon* jelenléte ugyanakkor alkalmas arra, hogy jelezze, a beszélő nyilvánvalónak tartja a választ.

[Kontextus: **A** teli bevásárlószatyrokkal érkezik haza.]

(11) **B**: *Hol voltál?*

A: *Na, vajon hol?*

Szándékolt interpretáció: Azon a helyen voltam, ami nyilvánvaló a szituációból.

- német: *ob/W* + (wohl) + mondatvégi ragozott ige*
(12) *Ob der Peter Kinder hat?*
Vajon Péternek vannak gyerekei?
- dán: *mon*
- izlandi: *ætli*
- svéd: *månne*
- finn: *ko-han*
- román: *oare***
- koreai: *na/ka*

*Truckenbrodt, H. 2004. Zur Strukturbedeutung von Interrogativsätzen. *Linguistische Berichte* 199:313-350.

**Farkas, D. - K. Bruce 2009. On Reacting to Assertions and Polar Questions. *Journal of Semantics* 27:81-118.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Az elhangzott téma részletesebb tárgyalása megtalálható a következő tanulmányokban:

Gärtner Hans-Martin - Gyuris Beáta 2012. Pragmatic markers in Hungarian: Some introductory remarks. *Acta Linguistica Hungarica* 59: 387-426.

Gyuris Beáta (megj. alatt) Megjegyzések a pragmatika tárgyáról és hasznáról. *Magyar Nyelv* (pragmatika-különszám).

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Az elhangzott téma részletesebb tárgyalása megtalálható a következő tanulmányokban:

Gärtner Hans-Martin - Gyuris Beáta 2012. Pragmatic markers in Hungarian: Some introductory remarks. *Acta Linguistica Hungarica* 59: 387-426.

Gyuris Beáta (megj. alatt) Megjegyzések a pragmatika tárgyról és hasznáról. *Magyar Nyelv* (pragmatika-különszám).